

ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

КАФЕДРА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ МЕДІАЦІЇ**

Галузь знань 08 «Право»
Спеціальність 081 «Право»
Освітній рівень перший бакалаврський
Шифр за ОПІ: ОК 15
Мова навчання: українська

Кропивницький 2025

Розробники:

Клемпарський М.М.

професор кафедри цивільно-правових дисциплін ДонДУВС,
доктор юридичних наук, професор

Назимко О.В. доцент кафедри цивільно-правових дисциплін ДонДУВС,
доктор юридичних наук, професор

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри цивільно-
правових дисциплін

Протокол № 2 від «29» серпня 2025 р.

Завідувач кафедр

Ольга БОНДАРЕНКО

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Право»
«29» серпня 2025 р.

Гарант ОПП

Ольга БОНДАРЕНКО

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача

1. ВСТУП

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Мова навчання:	українська	
Статус навчальної дисципліни:	обов'язкова	
Кількість кредитів:	4	
Загальна кількість годин:	120	
Модулів:	1	
Змістових модулів:	2	
Рік підготовки:	2-й	2-й
Семестр:	3-й	3-й
Лекції:	20 годин	10 годин
Семінарські:	10 годин	4 годин
Практичні:	10 годин	6 годин
Самостійна робота:	80 годин	100 години
Індивідуальні завдання (курсова робота):	не передбачено	
Підсумковий семестровий контроль:	екзамен	
Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:	1:4	1:10

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є: формування у здобувачів вищої освіти знань про сутність, принципи та процедури медіації, а також практичних умінь застосовувати медіацію як альтернативний спосіб врегулювання спорів і конфліктів у професійній діяльності правника.

Завданням дисципліни є: ознайомлення з теоретичними та практичними засадами медіації; вивчення правових і організаційних основ застосування медіації; формування навичок комунікації, переговорів і врегулювання

конфліктів; формування практичних умінь застосування медіації у різних сферах правничої діяльності, зокрема у правоохоронній

1.3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна базується на знаннях, отриманих під час вивчення таких освітніх компонентів, як «Теорія держави і права», «Юридична логіка», «Комунікація у сфері гендерної рівності», «Конституційне право». Компетентності, сформовані під час її вивчення, використовуються у подальшій професійній підготовці здобувачів вищої освіти та під час вивчення інших освітніх компонентів

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

	ПРН 5	ПРН 11	ПРН 17	ПРН 19	ПРН 22	ПРН 23	ПРН 24
Розуміти сутність, принципи та основні підходи до медіації як альтернативного способу врегулювання спорів, пояснювати її роль у системі захисту прав та інтересів				+		+	
Використовувати навички комунікації та ведення переговорів у процесі врегулювання конфліктів, будувати діалог між сторонами з урахуванням їх інтересів		+	+			+	
Аналізувати правові ситуації та визначати доцільність застосування медіації для їх вирішення, пояснювати природу відповідних правових явищ і процесів	+			+		+	
Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів, у тому числі із застосуванням медіації як альтернативного способу вирішення спору	+				+	+	

Тема 10. Медіація в діяльності державного та приватного виконавця	12	2	2	-	8	12	-	2		10
Разом за змістовим модулем 2	60	10	2	8	40	58	4	4	4	50
Усього годин	120	20	10	10	80	120	10	4	6	100

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1

Змістовний модуль 1. «ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО МЕДІАЦІЮ»

Тема 1. Поняття та сутність медіації в сучасному суспільстві

Історія розвитку інституту медіації. Поняття медіації. Види медіації. Принципи медіації. Сфера застосування медіації. Правове регулювання медіації.

Тема 2. Поняття види та структура конфлікту в сучасному вимірі

Поняття та причини виникнення конфліктів в сучасних умовах. Типологія конфлікту, стадії конфлікту. Вихід з конфлікту: загасання, розв'язання, врегулювання та скасування.

Тема 3. Медіація як соціальний та правовий інститут

Розвиток альтернативних способів вирішення спорів. Специфічні особливості медіації як соціального інституту. Правова регламентація інституту медіації. Моделі правового регулювання медіації.

Тема 4. Учасники та сторони медіації у професійній діяльності

Правова характеристика сторін медіаційної процедури. Переговорник: правовий статус. Вимоги щодо набуття статусу медіатора. Права медіатора. Обов'язки медіатора. Відповідальність медіатора.

Тема 5. Медіаційна процедура

Мета, предмет та юридичні конструкції договорів у сфері медіації. Співвідношення понять договір і угода в медіаційних процедурах. Цілісність, структурованість та гнучкість медіаційної процедури.

Змістовний модуль 2. «МЕДІАЦІЯ В РІЗНИХ СФЕРАХ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ»

Тема 6. Організаційно-правові аспекти застосування процедури медіація в цивільному та господарському судочинстві

Медіація на стадії провадження у справах до судового розгляду. Медіація під час судового розгляду. Медіація під час апеляційного і касаційного провадження. Медіація у виконавчому провадженні.

Тема 7. Організаційно-правові аспекти застосування процедури медіація в адміністративному та кримінальному судочинстві

Примирення в адміністративному процесі, підстави та основні умови. Угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим в кримінальному процесі. Наслідки застосування примирних процедур.

Тема 8. Організаційно-правові аспекти застосування процедури медіація в нотаріаті

Підстави для інтеграції примирювальних процедур в нотаріальну практику. Елементи медіації в рамках нотаріальних повноважень. Наслідки застосування примирних процедур в діяльності нотаріату.

Тема 9. Організаційно-правові аспекти застосування процедури медіація в адвокатурі

Види адвокатської діяльності. Права та обов'язки адвоката. Елементи медіації в адвокатській діяльності.

Тема 10. Медіація в діяльності державного та приватного виконавця

Особливості роботи державного виконавця. Права та обов'язки державного виконавця. Елементи медіації в роботі державного виконавця. Особливості правової регламентації діяльності приватних виконавців.

5. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

5.1. Методи навчання

Під час проведення навчальних занять можуть застосовуватися такі методи:

- словесні методи навчання;

- наочні методи навчання;
- практичні методи навчання; – активні методи навчання.

5.2. Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання роботи здобувачів та здобувачок вищої освіти здійснюється відповідно до загальноуніверситетської системи оцінювання знань.

Система передбачає:

для денної та заочної форми навчання

Підсумковий контроль – ЕКЗАМЕН
Аудиторна робота – 40 балів
Самостійна робота – 10 балів
Екзамен – 50 балів
Усього за навчальну дисципліну (освітній компонент) – 100 балів

Для переводу оцінок у бали у разі підсумкового контролю у формі екзамену необхідно користуватися формулою:

$$AP = \frac{\text{сума всіх отриманих оцінок за аудиторну роботу}}{\text{МКО} + \text{КДО} * 0,5 + \text{КНО}} * 8 =$$

При оцінюванні екзамену на денній/заочній формі навчання застосовуються такі критерії:

- 36-40 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, надав/надала повну, вичерпну відповідь на поставлене запитання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти (або правильно відповів/відповіла на 90-100% тестових завдань). Максимальна кількість балів може бути знижена, якщо під час відповіді здобувач/здобувачка вищої освіти не зробив/зробила посилання на чинні нормативно-правові акти чи допустив/допустила незначні помилки.

- 28-35 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє достатнім обсягом навчального матеріалу, надав/надала відповідь на питання але допустив/допустила помилки, що впливають на загальний висновок (або правильно відповів/відповіла на 70-89% тестових завдань);

- 20-27 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу чи допускає значні помилки, які приводять до викривлення інформації (або правильно відповів/відповіла на 50-69% тестових завдань);

- 0-19 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти не може виконати завдання, не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання або робить принципові помилки, які викривлюють усе рішення (або правильно відповів/відповіла менше ніж на 50% тестових завдань)

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та подальшого його оцінювання на семінарському чи практичному занятті слід врахувати певні рівні знань:

1. Теоретична відповідь

– оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, опрацювавши основну та додаткову літературу, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань у самостійній роботі;

– оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний/здатна його аналізувати, але не має достатніх знань для формулювання висновків, поєднання теоретичних знань із практичними прикладами;

– оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу;

– оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання.

2. Тест: правильне вирішення тесту оцінюється в 1 бал.

3. Задача: вважається вирішеною і оцінюється:

– оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти;

– оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, але не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти чи допустив незначні помилки;

– оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти надав/надала відповіді не на всі поставлені в умовах питання, чи не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти, чи допустив значні помилки;

– оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не правильно вирішив/вирішила задачу.

4. Реферативне повідомлення – оцінюється в 5 балів:

1 бал – належне оформлення реферативного повідомлення;

1 бал – глибока проробка теми (наявність достатньої кількості літературних джерел, наявність ґрунтовних висновків);

1 бал – теоретична обґрунтованість теми, визначення її актуальності, мети, завдань, чітко розроблений науковий апарат;

1 бали – грамотна і аргументована презентація реферату.

Кожну оцінку викладач/викладачка має аргументовано мотивувати.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок
82–89	Добре	B	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками
75–81		C	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок
67–74	Задовільно	D	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків
60–66		E	Кредит зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям
35–59	Незадовільно	FX	Кредит не зараховано. Здобувачу/здобувачці вищої освіти надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки
1-34		F	Кредит не зараховано. Здобувач/здобувачка вищої освіти повинен/повинна повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни (модуля)

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові:

1. Альтернативне вирішення спорів: підруч. За заг. ред. Ю. Д. Притики. Київ: ВД «Дакор», 2021. 436 с.
2. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України: навчальний посібник / Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б., Грабар Н. М., Дутко А. О., Юркевич Ю. М.; за ред. канд. юрид. наук, доц. О. Б. ВербиСидор. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с.
3. Документи медіатора: збірник зразків документів / О. В. Коротюк, д. ю. н. К.: ОВК, 2024. 198 с.
4. Озерський І. В. Актуальні проблеми медіації в юрисдикційному процесі України: навч. посібник. Миколаїв.: ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. 250 с.
5. Конфліктологія та медіація: навч. посібник / уклад. В.І. Докаш. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2018. 248с.
6. Медіація у професійній діяльності юриста: підручник / авт. кол.: Т. Білик, Р. Гаврилук, І. Городиський; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. Одеса: Екологія, 2019. 456 с.

Додаткові:

1. Васюренко О. В., Дяченко В. С., Дяченко Н. П., Задояний А. Г., Слободян В. Р. Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності. *Вісник економічної науки України*. 2022. № 1 (42). С. 9–14.
2. Галупова Л. І. Альтернативні способи врегулювання конфліктів у сфері права інтелектуальної власності. атторєф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2021. 20 с.
3. Денисяк Н.М. Питання процедури медіації у нотаріальній діяльності України. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 2.2023. С. 130-132.
4. Ізбаш О. Медіація та альтернативне вирішення спорів онлайн. *Київський часотис права*. 2022. № 1. С. 80–85.
5. Кириченко Т.С. Медіація як форма захисту прав подружжя під час розірвання шлюбу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 8. С. 119-121.

6. Клемпарський М.М., Назимко О.В. Правове регулювання праці неповнолітніх. *Правовий часопис Донбасу*. 2023. №2. С. 18-22.
7. Кондратенко В.М. Коваленко Н.О. Організаційно правові та процедурні аспекти медіації в адміністративному судочинстві України. *Наукові інновації та передові технології*. №1.2023. С. 104-111.
8. Костюченко О. Є., Монаєнко А. О., Атаманчук Н. І. Медіація як форма захисту цивільних прав. *Нове українське право*. Вип. 1, 2022. С. 49-56.
9. Косяченко К. Проблемні аспекти впровадження та проведення медіації в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 3. С. 94–96.
10. Кріцак І.Л. Медіація як форма досудового врегулювання адміністративно-правових спорів. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 6. 2022. С.147-153.
11. Кройтор В. А., Садикова Я. М. Збалансованість інтересів як принцип сучасного правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 100–102.
12. Кройтор В.А. Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів у сфері захисту прав на нетипові об'єкти авторського права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 8. С. 124-127.
13. Лазаренко А.М., Остапчук Л.Г. Деякі аспекти застосування медіації в теорії кримінального права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 1. С. 232-234.
14. Лопушинський І., Ковальська Н., Демченко В. Медіація як засіб вирішення суперечок у публічному управлінні: гуманістичний аспект. *Вісник ХНТУ*. 2022. № 1. С. 110–119.
15. Можайкіна О. Правове регулювання професійної підготовки медіаторів в Україні та Словаччині. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2022. № 5. С. 30–39.
16. Навроцька Ю. В., Воробель У. Б. Медіаційна угода VS мирова угода в цивільному судочинстві. *Право і суспільство*. 2022. № 3. С. 65-73.
17. Назимко О.В. Колективні переговори та медіація у трудовому праві: історичний нарис з розвитку міжнародно-правових стандартів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 12. С. 367-369. URL: https://lsej.org.ua/12_2025/82.pdf
18. Назимко О.В. Колективні переговори та медіація як види вирішення трудових спорів: міжнародно-правовий аспект. *Право і суспільство*. 2025. № 6. С. 714-718.
19. Степанова Г. Сучасна характеристика інституту медіації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 292–295.

20. Ткаченко Н. Світоглядні аспекти медіаційної практики в Україні в військовий та післявоєнний час. *Модернізація вітчизняної правової системи в умовах світової інтеграції*: Матеріали міжнар. науково-практ. конф., м. Кропивницький. Кропивницький, 2022. С. 444.

21. Ткачук А. Ю. Медіація у кримінальному процесі. А. Ю. Ткачук, Є. Р. Чернова. *Молодий вчений*. 2018. № 5(2). С. 649-652.

22. Устінова-Бойченко Г.М., Назимко О.В. Захист трудових прав працівника при притягненні до дисциплінарної відповідальності. *Наука і техніка сьогодні. СЕРІЯ «Право»*. 2024. №5. С. 240-251. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/11778/11838>

23. Факас І. Правовий статус медіатора та здійснення медіації в цивільному судочинстві. *Право і суспільство*. 2022. № 4. С. 107–111.

24. Nazymko O. V. Certain peculiarities of legislative regulation of remote work of a person abroad. *International scientific conference The latest law developments: Conference Proceedings (April 3–4, 2024. Wloclawek, Republic of Poland)*. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2024. S. 61-64.

25. Oleh Martseliak, Mykhailo Loshytskyi, Olena Nazymko, Vitalii Verbytskyi, Tetiana Voloshanivska, Serhii Bodnar. Theoretical and Legal Principles of Interaction between Public Authorities and the Public Under the Legal Regime of Martial Law. *Archives Des Sciences*, Volume 74, Issue 2, 2024: 180-184. DOI: 10.62227/as/74224

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

3. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 № 1875-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>

4. Закон України «Про медіацію». Науково-практичний коментар станом на 01.04.2023 / за ред. О. О. Кармази, Т. В. Федоренко, П. О. Ізуїти. Київ: Талком, 2023. 241 с.

5. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>

6. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>

7. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VІІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

8. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-ІІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>

9. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
10. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 № 2147-VIII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19#Text>
11. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
12. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
13. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
14. Кодекс етики медіатора Національної асоціації медіаторів України, затв. рішенням Загальних зборів ГО «Національна асоціація медіаторів України» від 07.12.2017, протокол № 1.
URL: <http://namu.com.ua/ua/info/mediators/ethical-code>
15. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
16. Директива 2008/52/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 21 травня 2008 року про деякі аспекти медіації у цивільних та комерційних справах.
URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32008L0052>

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт Європейського суду з прав людини.
URL: <https://www.echr.coe.int>
2. Офіційний сайт Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанська комісія). URL: <https://www.venice.coe.int>
3. Офіційний сайт Конституційного Суду України.
URL: <https://ccu.gov.ua>
4. Офіційний сайт Верховного Суду. URL: <https://supreme.court.gov.ua>
5. Офіційний вебпортал Верховної Ради України.
URL: <https://rada.gov.ua>
6. Офіційний сайт Міністерства юстиції України.
URL: <https://minjust.gov.ua>
7. Mediate.com — міжнародний ресурс, що містить статті з медіації та методичні матеріали. URL: <https://www.mediate.com>
8. Mediation World — ресурс з актуальною інформацією про медіацію у світі. URL: <http://mediationworld.net>
9. The Mediation Centre (Велика Британія) — центр медіації та врегулювання спорів. URL: <http://www.themediationcentre.co.uk>

10. International Mediation Institute — міжнародна організація, діяльність якої спрямована на розвиток стандартів медіації.
URL: <https://www.imimmediation.org>
11. Національна асоціація медіаторів України. URL: <http://namu.com.ua>
12. Український центр медіації (Києво-Могилянська бізнес-школа).
URL: <http://ukrmediation.com.ua>
13. Львівський центр медіації. URL: <http://mediation.lviv.ua>
14. Program on Negotiation (Harvard Law School) — ресурс з досліджень у сфері переговорів та вирішення спорів. URL: <https://www.pon.harvard.edu>
15. Centre for Effective Dispute Resolution (CEDR, Велика Британія) — міжнародний центр медіації та ADR. URL: <https://www.cedr.com>